

Ο Δάσκαλος Δημήτρης Κακαλίδης

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Από την πρώτη στιγμή που γνώρισα τον Δάσκαλο ένιωσα μια μεγάλη άνεση να συζητώ μαζί του οποιοδήποτε θέμα με απασχολούσε. Ο τρόπος που αντιμετώπιζε τους ανθρώπους μου έδινε τη σιγουριά ότι κάθε απορία μου θα τη δεχόταν απλά, έστω κι αν ήταν ανούσια, παιδιάστικη ή και παράλογη ακόμα. Έτσι, η διαλεκτική ανάμεσά μας αναπτύχθηκε σύντομα, χωρίς προσχήματα από μέρους μου. Απλά συζητούσα τα προβλήματα και τους προβληματισμούς μου μαζί του χωρίς κανένα εμπόδιο.

Υπήρχε όμως μια απορία που δεν τολμούσα την εποχή εκείνη να διατυπώσω. Πάνε δέκα χρόνια από τότε κι ακόμα θυμάμαι τις αντιδράσεις μου γι' αυτό το θέμα. Ήθελα να

Θέσω την ερώτηση που με έκαιγε, αλλά δεν το έκανα. Γιατί αυτή δεν είχε σχέση με μένα και τα δικά μου θέματα, αλλά αντίθετα αφορούσε άμεσα εκείνον. Έτσι, δίσταζα να του πω τι σκεπτόμουν και πέρασε τουλάχιστον ένας χρόνος γνωριμίας πριν τολμήσω να κάνω την ερώτηση αυτή.

Το θέμα που τόσο με απασχολούσε εκείνο τον καιρό, ήταν ο τρόπος που άρχιζε ο Δάσκαλος τη συζήτηση και τις αναλύσεις. Καθώς ξεκινούσε να αναπτύσσει ένα θέμα, έλεγε στους συνομιλητές του: «Ο Δάσκαλος λέει:» και ύστερα προχωρούσε στην ανάλυση. Αυτή η πρόταση, πρέπει να ομολογήσω, μου προκαλούσε ποικίλες αντιδράσεις, όχι και πολύ θετικές, για το πρόσωπο του Δασκάλου. Μου ερχόταν να τον διακόψω στη μέση της φράσης και να του πω: «Ποιος Δάσκαλος είναι αυτός που λέει, δεν είσαι εσύ, άνθρωπέ μου; Αν είσαι εσύ, τότε γιατί μιλάς στο τρίτο πρόσωπο; Κι αν πάλι είναι κάποιος άλλος γιατί δεν μας λες το όνομά του να ησυχάσουμε;».

Αυτές οι σκέψεις δεν έφταναν ποτέ έξω από τα χείλη μου, τις θεωρούσα απαράδεκτες και τελείως αναξιοπρεπείς για την ηλικία μου. Δεν ήμουν αυθόρμητη σαν τα νεαρά άτομα που βρίσκονταν εκείνη την εποχή κοντά στον Δάσκαλο και μου φαινόταν αδιανόητο να θίξω, όπως νόμιζα, κάποιον με ένα τόσο προκλητικό ερώτημα.

Έτσι αυτό έμενε αναπάντητο, αφού δεν εκφραζόταν για να ζητήσει να λυθεί η απορία μου. Έρχονταν, θυμάμαι, ορισμένες στιγμές που κυριολεκτικά πνιγόμουν από την περιέργεια. Αν μάλιστα για κάποιους προσωπικούς λόγους

είχα αντίρρηση στα λεγόμενα του Δασκάλου, τότε τα έβαζα ακόμα πιο πολύ με αυτό το τρίτο πρόσωπο, που υποτίθεται ότι μας έδινε τη διδασκαλία. Σκεπτόμουν ότι, όποιος κι αν είναι αυτός ο άγνωστος, δεν ξέρει τι του γίνεται. Τα λόγια του βγαίνουν από τα όρια της λογικής και όσα λέει για τις δυνατότητες του ανθρώπου ή για τη ζωή γενικά, είναι σίγουρα χωρίς καμιά βάση. Έτσι, θυμάμαι, είχα νιώσει μια μέρα που ο Δάσκαλος είπε πως η ζωή είναι ένα παιχνίδι. Τότε όμως είχα ξεσπάσει κυριολεκτικά εναντίον αυτής της άποψης και του απάντησα: «Τι παιχνίδι μου λέτε τώρα; Εδώ ο κόσμος χάνεται, οι άνθρωποι υποφέρουν, για να πετύχεις κάτι βασανίζεσαι χρόνια, κι εσείς αυτά τα λέτε παιχνίδι; Ε, όχι, δεν το δέχομαι αυτό». Εκείνος δεν επέμεινε περισσότερο, αφού είδε πως μου ήταν αδύνατον να καταλάβω τι εννοούσε και εγώ ηρέμησα κάπως. Άλλες όμως φορές η ηρεμία δεν ερχόταν και τα έβαζα με τον ορατό ή τον αόρατο Δάσκαλο, που όλο λέει και λέει και λέει.

Αν και δεν είχα θέσει εγώ την επίμαχη ερώτηση, ο Δάσκαλος άρχισε από μόνος του να την απαντά, κι αυτό εξακολουθεί να κάνει πάντα μέσα στα χρόνια. Έτσι, η πρώτη εξήγηση που άκουσα ήταν πως Δάσκαλος είναι η συνείδηση και η γνώση. Αυτό μου άρεσε και άρχισα να ψάχνω μέσα μου για τη φωνή της συνείδησης, που θα με καθοδηγούσε στο καλό και στο σωστό. Όμως ο Δάσκαλος ξαφνικά είπε πως Δάσκαλος είναι όμοια και η άγνοια και το λάθος και η ατέλεια. Αυτό δεν μου άρεσε βέβαια, γιατί πώς μπο-

ρείς να δεχτείς ότι η λανθασμένη λειτουργία οδηγεί κι αυτή στη γνώση; Πάντως εξακολουθούσα να εργάζομαι συστηματικά για να συλλάβω τις δύο αυτές αντίθετες όψεις της έκφρασης του Δασκάλου.

Καθώς βρισκόμουν στα πρώτα ανιχνευτικά βήματα μέσα μου, μια νέα κατεύθυνση μού δόθηκε για να με αναστατώσει και πάλι. Ο Δάσκαλος είπε πως όλα μας διδάσκουν, όλα είναι πατέρες μας και δάσκαλοί μας. Με αυτή την έννοια το καθετί είναι Δάσκαλος, ένας άνθρωπος, ή ακόμα κι ένα τεχνητό αντικείμενο μπορεί κάτι να μας διδάξει. Επειδή ήθελα να ακολουθώ τις οδηγίες του Δασκάλου, άρχισα να μελετώ τις μορφές του περιβάλλοντός μου, από την πιο μικρή ως την πιο μεγάλη. Σιγά-σιγά, και όσο συνεχιζόταν αυτή η μελέτη, διαπίστωνα την αλήθεια της διδασκαλίας. Θυμάμαι, πολλά χρόνια αργότερα, όταν ένα νέο μέλος του Ομίλου ρώτησε επίσης τι σημαίνει Δάσκαλος, εκείνος απάντησε: «Μα το καθετί, μην προσωποποιείτε τον Δάσκαλο σ' ένα πρόσωπο και μην προσκολλάστε σ' αυτό, γιατί έτσι δεν προχωράτε. Για κοιτάξτε, χτυπώ το χέρι μου στον τοίχο και πονώ. Ποιος είναι ο Δάσκαλός μου; Μα ο τοίχος, που με μαθαίνει να μην χτυπώ το χέρι μου στα σκληρά αντικείμενα. Είναι τόσο απλό!» Δεν ξέρω βέβαια αν η ζωντανή αυτή αναπαράσταση έφερε το μήνυμα κι αν μπόρεσε να κατανοηθεί πως όλα είναι Δάσκαλοί μας. Εμένα πάντως μου πήρε καιρό να δεχτώ αυτό το ευρύ πεδίο της έννοιας Δάσκαλος.

Ενώ δούλευα για να ανακαλύψω, τον πρώτο πάντα εκείνο καιρό, τον Δάσκαλο μέσα σε όλα, ξαφνικά μας δόθηκε

μια διδασκαλία για την αρχαία Ελλάδα. Θυμάμαι τα λόγια του Δασκάλου αρκετά καλά και θα προσπαθήσω να τα μεταφέρω. Μας έλεγε:

«Στην αρχαιότητα η έννοια “Δάσκαλος” είχε μεγάλη σημασία και εσωτερική αξία. Δασκάλους προσφωνούσαν τους καλλιτέχνες, τους λογοτέχνες, τους φιλοσόφους και τους δασκάλους των σχολείων. Στη σημερινή εποχή υπάρχει μια ασυνείδητη τάση να αποφεύγεται αυτή η προσφώνηση. Οι δάσκαλοι έχουν γίνει καθηγητές, ή κύριοι, ή ακόμη και φίλοι, που τους προσφωνούν τα παιδιά με το μικρό τους όνομα. Αυτό υποκρύπτει μια ανάγκη αρνητική, μια αποφυγή του εσωτερικού Δασκάλου, που τόσο μας είναι απαραίτητος. Αν δέχομαι την προσφώνηση του Δασκάλου, το κάνω για να αρχίσει να ακούγεται αυτή η λέξη στον ελληνικό χώρο. Εκείνο που μας λείπει είναι η βαθιά έννοια “Δάσκαλος” και πρέπει να αναζωπυρωθεί για το καλό όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά και όλου του κόσμου. Υπάρχουν χώρες όπου οι ειδήμονες προσφωνούνται Δάσκαλοι, κι αυτό είναι πολύ θετικό».

Η ανάλυση αυτή φυσικά με βρήκε πολύ πρόθυμη να την ασπαστώ, όμως ήρθε σε αντίθεση με τις προηγούμενες ερμηνείες και άρχισα να προβληματίζομαι. Τελικά τι πρέπει να κάνω, να βλέπω τον Δάσκαλο προσωποποιημένο ή απρόσωπο; «Και τα δύο», ήταν η απάντηση που γεννήθηκε μέσα μου με τα χρόνια, τόσο εμπειρικά όσο και διαλογιστικά, δηλαδή με εμβάθυνση και στοχασμό. Γιατί ο Δάσκαλος είναι όλα, εκείνο που εκφράζεται συνειδητά από ένα πρό-

σωπο, αλλά κι εκείνο που περνά ασυνείδητα μέσα μας. Κατανόησα πως Δάσκαλος είναι όλη η ζωή, το σύμπαν και το μόριο, το καλό και το κακό, το ορατό και το αόρατο. Είναι όλα τα όντα και τα μη όντα, η ολική ενότητα, η οικουμενικότητα, ο Θεός. Ο Δάσκαλος λέει πως μοναδικός Δάσκαλος των πάντων είναι ο ανώτερος Εαυτός, το Υπερεγώ, το πανταχού παρόν και τα πάντα πληρούν, δηλαδή ο Υπέρτατος Ένας Θεός.

Η όλο και πιο διευρυμένη έννοια του Δασκάλου, που αγγίζει το Απόλυτο, είναι ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα του ανθρώπου. Πώς να καταλάβει, ή έστω να πλησιάσει το Απόλυτο; Αλλά κι αν ακόμα έχει την πρόθεση να εργαστεί γι' αυτό, τι θέση πρέπει να πάρει στη συνείδησή του ένας Δάσκαλος με μορφή ανθρώπου, με ατέλειες και ανάγκες βιολογικές; Είναι ποτέ δυνατό αυτά να έχουν κάποια σχέση με το Απόλυτο, αφού μοιάζουν να απέχουν τόσο από αυτό; Στις ερωτήσεις αυτές έχει πολλές φορές απαντήσει ο ίδιος ο Δάσκαλος: «Μη θεοποιείτε τον Δάσκαλο», μας λέει. «Το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να δείχνει το δρόμο, να διευρύνει τη συνείδηση, να μιλά για την Οντότητα. Όλες οι άλλες ιδέες των ανθρώπων για τους Δασκάλους είναι δικές τους προβολές, δεν είναι η αλήθεια. Δάσκαλος είναι η συνείδηση μέσα στον άνθρωπο, αλλά, ώσπου να του αποκαλυφθεί, χρειάζεται καθοδήγηση, κι αυτήν δίνει ο Δάσκαλος».

Τα χρόνια πέρασαν και ακολούθησα σταθερά τη μαθητεία για την αποκάλυψη της Αλήθειας. Άλλοτε εύκολα, άλ-

λοτε δύσκολα έπεφταν από γύρω μου τα πέπλα της άγνοιας. Παρών ο Δάσκαλος παρακολουθούσε, και πάντα παρακολουθεί, τα βήματα όλων μας. Δεν αλλάζει ποτέ, μένει ίδιος, αμετακίνητος στη θέση που έχει πάρει. Εμείς όμως αλλάζουμε συνεχώς στάση προς εκείνον. Ανάλογα με τις ελλείψεις μας χρωματίζουμε τα λόγια του, το φέρσιμό του και τις πράξεις του. Πότε μας αρέσει και πότε δεν μας αρέσει. Έρχονται στιγμές που αναζητούμε τη διδασκαλία του κι άλλες που την αποφεύγουμε, γιατί υποψιαζόμαστε ότι θα μας προκαλέσει νέους προβληματισμούς, οι οποίοι είναι συχνά κοπιαστικοί. Όμως, ό,τι κι αν συμβαίνει, μπορώ τώρα να απαντήσω στην αρχική εκείνη ερώτηση, γιατί δηλαδή ο Δάσκαλος μιλά τόσο συχνά στο τρίτο πρόσωπο. Η απάντηση έχει έρθει μετά από πολύχρονη παρατήρηση του συγκεκριμένου ανθρώπου, αλλά και άλλων Δασκάλων που είχα την τύχη να γνωρίσω σ' αυτό το χρονικό διάστημα. Η εμπάθυνση στο θέμα αυτό, οι επανειλημμένοι διαλογισμοί για την οντότητα «Δάσκαλος», μου έλυσαν την απορία.

Δάσκαλος δεν είναι αυτός που θεωρεί τον εαυτό του σαν κάποιο ιδιαίτερο πρόσωπο, με ειδικές γνώσεις και υπερφυσικές δυνάμεις. Είναι αντίθετα εκείνος που έχει αναγνωρίσει στην ατομική του ύπαρξη τη μία και μοναδική φύση όλων των όντων, την αληθινή οντότητα. Ενωμένος συνειδησιακά με τη μία φύση, το μόνο που κάνει είναι να μιλά για την ενότητα, να διδάσκει την ομοιογένεια, να προτρέπει τους μαθητές στη διανοιακή ανάπτυξη, που οδηγεί στο Απόλυτο. Η χρήση του τρίτου προσώπου υποδηλώνει ακρι-

βώς αυτό, ότι δηλαδή δεν θεωρεί πως τα λόγια του είναι δικά του, αλλά πως είναι της οντότητας, της μίας συνείδησης που εκδηλώνεται και μέσα από αυτόν. Άλλωστε, το ίδιο βλέπει και μέσα σε όλους και όλα, τον ένα απέραντο εαυτό με τις πολλές όψεις.

Εδραιωμένος στη θέση της ένωσης, ο Δάσκαλος διδάσκει τους μαθητές παράλληλα δύο πράγματα: το δρόμο της ατομικής τους εξέλιξης και την εξωτερίκευση της εξέλιξης αυτής, ώστε να απλωθεί η διδασκαλία σε περισσότερα άτομα. Έτσι, από τις πρώτες κιόλας μέρες, ενώ μάθαινα πώς να γνωρίζω τον εαυτό μου, μάθαινα ταυτόχρονα πώς να κάνω έργο για τους άλλους.

Μέσα στα χρόνια το έργο αυτό πήρε πολύ συγκεκριμένους τρόπους έκφρασης στον Όμιλο. Δεν περιορίστηκε μόνο σε όσα έκανε ο κάθε μαθητής για το άμεσο περιβάλλον του, αλλά δημιουργήθηκαν και ομάδες εργασίας που έκαναν υπηρεσία σε διάφορους τομείς. Η πρώτη από αυτές ήταν η ομάδα που ασχολήθηκε με το θέατρο και το κουκλοθέατρο. Τα πιο νεαρά άτομα οργάνωναν την εποχή εκείνη παραστάσεις και επισκέπτονταν διάφορα ιδρύματα για παιδιά, για να τους προσφέρουν λίγες ώρες αναψυχής, πάντα βέβαια ανιδιοτελώς.

Σταδιακά έγιναν πολλά τμήματα υπηρεσίας. Ένα από αυτά ήταν, και εξακολουθεί να είναι ως σήμερα, η πνευματική θεραπεία. Σ' αυτό το τμήμα εντάσσονται όσα μέλη έχουν την έφεση να γίνουν θεραπευτές και εργάζονται συστηματικά για τους ασθενείς που ζητούν βοήθεια, λαμβά-

νοντας βέβαια ειδική διδασκαλία για την άσκηση της πνευματικής θεραπείας. Μέσα από το τμήμα αυτό γεννήθηκε και η ανάγκη να υπάρχουν τακτικοί αιμοδότες για τους ασθενείς, οπότε δημιουργήθηκε μια Τράπεζα Αίματος, που συνεργάζεται με το Λαϊκό Νοσοκομείο.

Υπήρξαν χρονικές περίοδοι που ασχοληθήκαμε πολύ με την συμπαράσταση σε ναρκομανείς, δίνοντάς τους ειδικές ασκήσεις χαλάρωσης και παρακολουθώντας από κοντά τη θεραπεία τους. Άλλοτε πάλι ενισχύαμε οικονομικά άτομα άπορα, που δεν είχαν τη δυνατότητα να εργαστούν. Η θέση της υπηρεσίας, που μας διδάσκει ο Δάσκαλος, είναι να ανταποκρινόμαστε πάντα σε όποια ανάγκη παρουσιάζεται, τόσο στον ψυχολογικό και πνευματικό τομέα, όσο και στον υλικό.

Καθώς οι παλαιότεροι μαθητές αποκτούσαν τις βασικές γνώσεις, άρχισε η συγγραφή μαθημάτων σε φυλλάδια και αργότερα ξεκίνησα εγώ να γράφω τα πρώτα βιβλία της διδασκαλίας. Νεότερα μέλη εκπαιδεύονται και αυτά στο γραπτό λόγο, ώστε να ενισχυθεί το έργο του εκδοτικού οίκου που έχουμε ιδρύσει, με στόχο βέβαια πάντα τη διάδοση της πνευματικότητας.

Παράλληλα με όλα αυτά οι παλαιότεροι μαθητές αναλαμβάνουν ομάδες νέων μελών, στα οποία μεταφέρουν τη διδασκαλία, διδάσκουν τη χαλάρωση, δίνουν διαλογισμούς. Και φυσικά προετοιμάζονται για την ίδρυση άλλων ομίλων, όπου το έργο της ανταπόκρισης στις καυτές ανά-

γκες της εποχής μας θα μπορέσει να βρει και άλλους τρόπους έκφρασης, ανάλογα με την έφεση του κάθε μαθητή.

Αναφέρθηκα στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου στο έργο του Ομίλου, πολύ συνοπτικά βέβαια, γιατί θεωρώ πως έτσι συμπληρώνεται η έννοια «Δάσκαλος». Δάσκαλος είναι η συνείδηση του ανθρώπου, που, καθώς διευρύνεται με τη βοήθεια των Δασκάλων, οδηγεί τους μαθητές να διευρύνουν ταυτόχρονα και τον τρόπο της ζωής και της δράσης τους. Να ασχολούνται με τους άλλους, όπως ασχολούνται και με το άτομό τους, μέσα από τη θεώρηση ότι οι άλλοι και ο εαυτός τους είναι ένα, είναι ο ευρύτερος οντολογικός εαυτός. Με την υπηρεσία που κάνει για τους συνανθρώπους του, ο μαθητής εμπεδώνει την διδασκαλία και προχωρά στην ουσιαστική ένωση με τον Δάσκαλο-συνείδηση, για να τον εκφράσει έμπρακτα και στη ζωή του όλο και πιο δυναμικά.